

NECROLÒGICA

JOAN BOTAM I CASALS (1926-2023), *IN MEMORIAM*

Joan Botam va néixer a Les Borges Blanques el 21 de setembre de l'any 1926 i va morir a Barcelona, després d'una vida molt fructífera, el 30 de novembre de 2023, a l'edat de 97 anys. De jove prengué l'hàbit de framenor caputxí i el nom de religiós de Salvador de les Borges. Estudià filosofia i teologia al convent de Sarrià i més tard a la Universidad Pontificia de Salamanca i a la Pontificia Universitat Gregoriana de Roma. Home polifacètic, visqué en primera persona fets històrics rellevants, exercí càrrecs de govern dins de l'orde en uns moments polítics i religiosos extraordinàriament convulsos i delicats, liderà associacions i institucions que tenien com a objectiu promoure l'ecumenisme i el diàleg interreligiós. Per «la seva trajectòria personal, humana i religiosa», l'Ajuntament de Les Borges li concedí el títol de Ciutadà il·lustre (2006); «pel seu treball en el diàleg ecumènic i en el diàleg interreligiós», el Grup de Treball Estable de Religions, de Barcelona, el distingí amb el Premi en Convivència i Diàleg Interreligiós (2004); i «per la seva valuosa contribució al diàleg interreligiós, mitjançant el qual ha impulsat diverses iniciatives que promouen els valors de la pau, la convivència i l'entesa entre les cultures», la Generalitat de Catalunya (2010), el condecorà amb la Creu de Sant Jordi. En definitiva, un home de pau i bé. Hom trobarà informació sobre la vida del P. Joan Botam en el llibre de Jordi Puig i Martín, *Mirada de pau. Joan Botam, memòries*.¹ En el nostre anuari ARXIU DE TEXTOS CATALANS ANTICS, però, ens pertoca de parlar del P. Joan Botam com a estudiós dels textos d'Arnau de Vilanova.

Quan cursava filosofia i teologia al convent de Sarrià, Joan Botam començà a interessar-se per autors destacats del pensament medieval català (Ramon Llull, Arnau de Vilanova o Francesc Eiximenis), guiat pels professors Pacífic de Vilanova, Basili de Rubí i, sobretot, Evangelista de Montagut. Anys més tard, quan a Roma hagué de triar el tema de la seva tesi doctoral en teologia, es decantà per Arnau de Vilanova, concretament per la seva moralitat. El director de la tesi fou l'eminent arnaldista Miquel Batllori; i el P. Botam redactà la tesi en català.

Fins llavors, els arnaldistes havien recollit la documentació més important relativa a la seva persona i havien reconstruït la seva biografia. L'obra mèdica havia atret l'interès dels historiadors de la ciència. A Catalunya Joaquim

---

1. Jordi PUIG I MARTÍN, *Mirada de pau. Joan Botam, memòries* (A la caputxina, 6), Barcelona, Editorial Mediterrània, 2012, p. 134-135.

Carreras i Artau i Miquel Batllori havien començat a editar i a estudiar seriósament les obres espirituals (catalanes i llatines) d'Arnau de Vilanova. A proposta de l'Institut d'Estudis Catalans, la Unió Acadèmica Internacional havia decidit d'incloure en el seu prestigiós «Corpus Philosophorum Medii Aevi» el projecte de publicació dels *scripta spiritualia* d'Arnau de Vilanova. Tot i que mancava encara una edició crítica, o almenys solvent, de l'obra mèdica i espiritual d'Arnau de Vilanova, calia començar a investigar el seu pensament. I aquest fou precisament l'objectiu del P. Botam: reconstruir el pensament moral d'Arnau de Vilanova, «comprentent sota aquesta denominació, més aviat ampla, tota la gamma d'inquietuds, volgudes o temperamentals, oscil·lant entre l'ètica (moral natural) i la teologia».² La tesi, doncs, analitzava problemes de moral professional mèdica, qüestions ètico-morals relatives a la religió (superstició, astrologia, medicina fetillera) o més específicament temes de reforma social (escatologisme arnaldia, deures morals de l'estament clerical, reforma dels laics) o d'espiritualitat (el concepte de *caritas*, les virtuts morals, la imitació de Crist). Fou una tesi innovadora i rigorosa. L'Institut d'Estudis Catalans, l'any 1956, li concedí el II Premi Jaume Serra i Hünter i la publicà l'any següent en la col·lecció «Arxius de la Secció de Ciències», núm. 25. En una ressenya publicada a la revista «Estudis Romànics»,³ Joaquim Carreras i Artau afirmava, amb raó, que amb la monografia del P. Salvador de les Borges, «es revelà un nou valor cultural que ve a continuar la millor tradició de l'Orde caputxí a Catalunya» (179). Amb el temps, les responsabilitats del P. Joan Botam en els àmbits esmentats al començament d'aquesta nota li deixarien poc temps per a la recerca arnaldiana; però, amb tot, no deixà de publicar ressenyes,⁴ o de participar en actes de presentació d'algun volum arnaldia (*v. gr.*, Lleida, 30 de juny de 1995). Va prendre part, també, en les tres primeres Trobades Internacionals d'Estudis sobre Arnau de Vilanova, organitzades a Barcelona els anys 1994, 2004 i 2011.

Anima eius requiescat in pace in aeternum!

Jaume MENSA I VALLS
 Universitat Autònoma de Barcelona
 Institut d'Estudis Catalans

2. SALVADOR DE LES BORGES, *Arnau de Vilanova moralista*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1957, p. 8.

3. Joaquim Carreras i Artau, «Estudis Romànics», 7 (1959-1960), 179-180.

4. P. ex, «Studi Medievali», XL (1999), 782-792.